

Ігор Бриндак, викладач ДДС

Премія «Оскар» вважається найбільш престижною нагородою у галузі кінематографії. Всього три фільми отримали по 11 «Оскарів» - найбільше за всю історію існування цієї нагороди, і це: «Володар перстенів. Повернення короля» (2003 р), режисера Пітера Джексона; «Титанік» (1997 р.) Джеймса Камерона та «Бен Гур» (1959 р.) Вільяма Вайлера. Власне про останню стрічку і піде мова в даній публікації.

Все розпочалося у далекому 1880 році. Жив тоді у США письменник Льюїс Воллес (1827 – 1905 рр.), колишній офіцер та учасник Громадянської війни 1861 – 1865 років. Военні події та інші життєві проблеми так вплинули на нього, що він втратив віру в Бога, тому вирішив написати книгу, метою якої було заперечити Євангельську історію і показати, як, на його думку, все було насправді. Але коли почав збирати матеріали, то докорінно змінив свої погляди: як пізніше зізнавався, він почав писати книгу, як атеїст, а закінчив як християнин. Ця книга – художній роман під назвою «Бен Гур: історія Христа». Він вийшов у світ 1880 року. Успіх роману у США був величезний. Саме за цю книгу президент Гарфілд у 1881 році іменував Воллеса послом до Туреччини.

Ще за життя письменника за мотивами роману ставили театральні вистави. І не дивно, що з часом ця книга зацікавила і кінематографістів. Роман Воллеса екранізували неодноразово. Але найбільш відомим є фільм 1959 року режисера Вільяма Вайлера з Чарлтоном Хестоном у головній ролі. Це якраз й була перша стрічка, яка отримала 11 «Оскарів». А про глядацькі симпатії скажуть наступні цифри: витрати на фільм становили на той час 15 млн. доларів, зате виручили від касових зборів 164 млн. доларів. Стрічка розпочинається зі своєрідного прологу, в якому показана сцена Різдва Христового, поява віфлеємської зорі та прихід трьох царів. Далі події переносяться у 26 рік. Головним героєм є юдейський вельможа Юда Бен Гур. Він має велику спадщину та користується значним авторитетом у своїх земляків. Одного разу Юда зустрічається із другом дитинства, римлянином на ім'я Мессала. Останній недавно іменований трибуном (досить висока посада у римському війську) і посланий в Юдею для запобігання бунтів в імперії. Розмови між друзями дитинства спочатку відбувалися в приязній атмосфері, але

пізніше Мессала захотів дізнатися від Бен Гура імена осіб, невдоволених римським правлінням. Той відмовився, в результаті виникла суперечка, яка закінчилася на підвищених емоційних тонах. А через декілька днів Бен Гура за доносом Мессали заарештували, звинувативши у підготовці замаху на римського намісника. Юду засудили на довічну каторгу – бути веслярем на галерах. По дорозі до кораблів, коли в'язні вмирили від спраги, якийсь невідомий чоловік дав Юді напитися води, врятувавши його від смерті.

На галерах Бен Гур провів чотири роки. Одного разу йому вдалося врятувати життя римському консулу. Останній не тільки добився звільнення Юди, але і забрав з собою до Риму, увів у вище коло аристократів та оголосив спадкоємцем всього свого майна. На свою батьківщину Бен Гур повернувся впливовою особою. Однак вдома застав сумну картину: дізнався, що його мати Міріам і сестра Тірза померли у в'язниці; господарство занепало, а домом заправляла Естера – дівчина, у яку свого часу Бен Гур був закоханим і викупив з рабства. Юду охопило почуття помсти. Коли він дізнається, що Мессала збирається взяти участь у кінних перегонах, то також туди зголошується. Відбуваються великі змагання. Вони завершуються тим, що Юда стає переможцем, а Мессала випадає з колісниць і потрапляє під копита. Після турніру Юда відвідує вже вмираючого Мессалу, який розповідає, що мати і сестра Бен Гура насправді живі, але захворіли на проказу і перебувають у Долині прокажених.

Бен Гур бачить, що ані перемога на перегонах, ані смерть Мессали не принесли йому заспокоєння. Коли повертається додому, то дізнається від Естери те ж, що чув раніше від Мессали. Виявляється, Естер знала правду про Міріам і Тірзу і навіть відвідувала їх в Долині прокажених, носячи туди їжу. Однак вони самі заборонили їй розповідати Юді про те, що вони живі. Крім того, дівчина розповіла Бен Гуру ще дещо: в Юдеї з'явився якийсь незвичний пророк, який зцілює будь-які недуги, і він, на її думку, може врятувати Міріам і Тірзу. Відомо, що зараз цей пророк вирушив до Єрусалиму. Бен Гур іде в Долину прокажених, забирає матір і сестру і вони разом також вирушають до Єрусалиму. Читачі, мабуть, здогадалися, що тим пророком був Ісус Христос. Бен Гур побачив Його у Єрусалимі, але вже тоді, коли Спасителю винесли смертний вирок і Він ніс хрест на Голготу. Юда впізнав у Христі саме того чоловіка, який дав йому напитися води по дорозі на каторгу.

Оскільки Міріам і Тірза були прокаженими і не могли наближатися до людей, то вони, а також Юда, спустилися в печеру під Голготу і звідти спостерігали за завершенням Хресної дороги. Після кончини Спасителя на хресті почався дощ, і Кров Христова разом з водою потекла у печеру. Міріам і Тірза вмиваються закривавленою водою і зцілюються від прокази. Всі троє повертаються додому, і вже вдома Юда говорить, що він також зцілювався – від ненависті, яка була в його серці.

Варто сказати, що Юда Бен Гур – вигаданий, а не історичний персонаж, але це в даному випадку не суттєво. Просто і Льюїс Воллес, і Вільям Вайлер хотіли показати, як зустріч із Христом змінює людину. Частково Воллес розповів у своєму романі про самого себе, бо починав писати книгу з одним наміром, а закінчив з іншим. А ще у «Бен Гурі» гарно показано, як сповнюються Біблійні слова: «Кров Ісуса Христа, Його Сина нас очищує від усякого гріха» (1 Йо. 1, 7). І щоб ці слова стали реальністю, не потрібно жити дві тисячі років тому. Ми маємо можливість наблизитися до Крові Спасителя і в наш час і то навіть щоденно, – у Літургії. Бо Пресвята Євхаристія – це і є Тіло і Кров Ісуса Христа. Це найбільший Скарб, який може бути на землі, відкритий для усіх.

Отож, як бачимо, фільм Вільяма Вайлера «Бен Гур» може нас багато чого навчити. Важливо тільки, щоб ця наука торкнулася нашого серця.

Ігор БРИНДАК, БЕН ГУР // З любов'ю у світ №4 2019